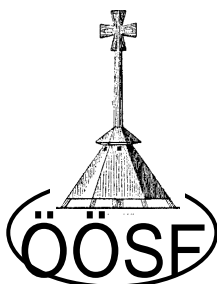

Medlemstidning för Öckeröarnas Släktforskarförening
Nr 1 2000 Årg 2

Styrelsen år 2000

Ordförande	Jan Rohman
Sekreterare	Claes-Göran Sörensson
Kassör	Heléne Sörensson
Övriga ledamöter	Gunnar Alexandersson Rolf Nilsson Eivor Olsson Agneta Zachariasson
Suppleanter	Solvej Olsson Sture Larsson
Revisorer	Eva Westin Barbro Parment Anders Börjesson
Valberedning	Noomi Axelsson (sammanställande) Tore Magnusson Sune Segersäll

Styrelsen meddelar

- ?? De tidigare torsdagsträffarna på biblioteket ändras till måndagar kl 17-20 fr.o.m 27 mars 2000.
- ?? I anknytning till Anders Abrahamssons föreläsning om fornfynd kommer en *fortidpromenad* att anordnas **lördagen den 6 maj kl 10**. Samling vid parkeringen vid Hönö Kyrkogård.
- ?? Kom gärna med tips om utflykter, föredragshållare o.s.v. Kontakta styrelsen, eller lägg ditt förslag i föreningens brevlåda på biblioteket.
- ?? Artiklar till tidningen tas tacksamt emot. Det kan vara upptäckter i de egna forskningarna som kan vara av intresse, antavlor, domstolsprotokoll, intervjuer, något roligt ni stött på i forskningen etc. Materialet kan vara maskinskrivet, handskrivet, på diskett eller mailade direkt till oss. Exempel på innehåll kan ni hitta i de sista sidorna av tidningen.
 Vi som tar emot dessa bidrag och som även redigerar det övriga materialet är:
 Agneta Zachariasson
 Helge Svensson
 Adresser och telefonnummer hittar ni i medlemsförteckningen

Protokoll fört vid Öckeröarnas släktforskarförenings årsmöte 2000-02-26

Närvarande vid årsmötet: 19 personer

- §1 Jan Rohman hälsade alla välkomna och förklarade årsmötet öppnat.
- §2 Till ordföranden för årsmötet valdes Jan Rohman.
- §3 Till sekreterare för årsmötet valdes Agneta Zachariasson.
- §4 Till justeringsmän att jämte ordföranden justera dagens protokoll valdes Gunnar Alexandersson och Eva Westin.
- §5 Dagordningen godkändes.
- §6 Frågan om årsmötets behöriga utlysande godkändes.
- §7 Styrelsens verksamhetsberättelse upplästes och godkändes.
- §8 Revisorernas berättelse upplästes och godkändes.
- §9 Ansvarsfrihet för styrelsen för det gångna verksamhetsåret beviljades.
- §10 Som ordförande i föreningen omvaldes Jan Rohman.
- §11 Som ordinarie ledamöter omvaldes Claes-Göran Sörensson, Heléne Sörensson, Gunnar Alexandersson, Rolf Nilsson, Eivor Olsson och Agneta Zachariasson. Som suppleanter omvaldes Solvej Olsson och Sture Larsson.
- §12 Som revisorer omvaldes Eva Westin och Barbro Parment. Till revisorsuppleant omvaldes Anders Börjesson.
- §13 Som ledamöter i valberedningen omvaldes Noomi Axelsson (sammankallande) och Tore Magnusson, som suppleant omvaldes Sune Segersäll.
- §14 Styrelsens verksamhetsplan upplästes och godkändes.
- §15 Fastställande av budgeten. Årsmötet beslutade att den löpande budgeten beslutas av styrelsen under året.
- §16 Övriga ärenden som hänskjutits till årsmötet: Förslag om att flytta torsdagsträffarna på biblioteket till måndagar mellan kl 17 – 20. Årsmötet godkände förslaget. Ändringen till måndagar träder i kraft fr.o.m. 27 mars 2000.
- §17 Ordföranden förklarade årsmötet avslutat och tackade alla för visat intresse.

Efter årsmötet fortsatte Anders Abrahamsson med föreläsning om fornminnen i Öckerö kommun. Kaffe med dopp följde.

Verksamhetsberättelse för Öckeröarnas Släktforskarförening år 1999

Styrelsen har under året bestått av:

Jan Rohman (ordförande)

Rolf Nilsson

Claes-Göran Sörensson (sekreterare)

Heléne Sörensson (kassör)

Agneta Zachariasson

Gunnar Alexandersson

Eivor Olsson

Suppleanter har varit Sture Larsson och Solvej Olsson

Revisorer Eva Westin och Barbro Parment, suppleant Anders Börjesson

Valberedningen Noomi Axelsson (sammankallande) och Tore Magnusson, som suppleant Sune Segersäll

- * Verksamheten under året har bestått av förutom sedvanligt årsmöte, 6 st styrelsemöten.
- * Den 8 april besöktes Lundby Hembygdsgård Kyrbyskolan, ett 20-tal medlemmar deltog.
- * Den 17 maj besöktes Galärvarvet och Ostindiefararen, ett 10-tal medlemmar deltog.
- * Den 30 oktober besökte vi Hembygdsgården på Öckerö Sörgård där Anna-Stina Wettsten guidade oss med hjälp av Gunnar Alexandersson. 15 medlemmar var mycket tacksamma för detta.
- * Den 20 november hade vi "anbytarträff" i Öckerö bibliotek. Dag Edvardsson från Fiskemuseet föreläste om minsprängningarna under 2:a världskriget. 26 släktforskare samlade, bytte anor med varandra och hade trevligt.
- * Torsdagsträffarna på "bibban" med olika träffansvariga har varit välbesökta. Flera nya medlemmar har tillkommit.
- * Ett medlemsblad har utgivits för första gången.
- * Bingo-lotto har fungerat bra under året. Vi tackar Gunnar Alexandersson och Thyrells för detta.
- * Antalet medlemmar är nu 74 st. 7 medlemmar har gått ur och 7 nya har inkommit. Årsavg har varit 100 kr.
- * Böcker och disketter finns i lager till ett saluvärde av ca 5000 kr.

Styrelsen

Revisionsberättelse för år 1999

Undertecknade revisorer för Öckeröarnas släktforskarförening har granskat räkenskaperna för 1999 och funnit att de är förda mycket väl. Samtliga utgifter och inkomster är styrkta med verifikationer. Därför föreslår vi att styrelsen beviljas ansvarsfrihet för det gångna räkenskapsårets förvaltning.

Öckerö 22 januari 2000

Eva Westin

Barbro Parment

Verksamhetsplan för år 2000

Vi kommer även i år att fortsätta med:

- ?? torsdagsträffar, vår och höst med någon ansvarig för varje torsdag (*from 27/3 gäller måndagar ej torsdagar*)
- ?? anordna ett antal träffar med spännande föredragare eller utflykt, varav minst en anbytarträff. Nästa träff beslutas på första styrelsemöte, utskick kommer (*se första sidan "Styrelsen meddelar"*)
- ?? knyta kontakter med andra forskare i andra socknar
- ?? fortsätta med renskrivning/tolkning av husförhör, mantalslängder, bouppteckningar och inflyttningslängder. Vi önskar att någon anmäler sitt intresse till någon i styrelsen att hjälpa till med detta arbete.
- ?? Att ge ut, redan nu i vår, en medlemstidning som vi hoppas skall återkomma med 2 nummer per år
- ?? Att sälja Bingolotto för att ha ekonomi för att köpa in mikrokort, litteratur och annat för verksamheten

Firmatecknare: Ordföranden Jan Rohman och kassören Heléne Sörensson

Ordföranden har ordet.

Kära släktforskarvänner!

God fortsättning på det nya släktforskaråret!

Jag tycker att det gångna året har varit bra ur många synpunkter. Jag tänker bland annat på besöken på hembygdsgårdar och andra träffar vi haft under året.

Särskilt minns jag besöket på Öckerö Hembygdsgård i oktober, där vi visades runt i de gamla husen på området. Vi hade efteråt en genomgång hur vi kan söka angående kort och antavlor. Vi hade en angenäm träff som avslutades med kaffe och dopp.

På anbytarträffen i november talade Dag Edvardsson om de intressanta men tragiska händelserna under andra världskriget, där många fiskare från våra öar miste livet. Det var en allvarlig påminnelse om vad som hände under krigsåren.

På årsmötet i februari föreläste Anders Abrahamsson om fornminnen i socknen, främst på Hönö. Engelsmännens hage, med dess historia från Napoleonkrigen, är för många obekant liksom "stora mööt" och labyrinten. Hur många vet var offerstenen på Hönö Heden ligger?

Om intresse finns så gör Anders säkert om sin föreläsning. En forntidspromenad är planerad.

En önskan jag har är att se fler medlemmar på våra träffar och andra aktiviteter.

Jag vill också påminna om att vi på biblioteket har en brevlåda där det kan lämnas förslag på olika aktiviteter.

Till sist ett tack till alla som under året hjälpt till att göra föreningen till vad den är i dag.

Jan.

Nya medlemmar

Jan-Olof Gustavsson, Hönö
Elisabeth Olausson, Hönö
Kjell Olofsson, Öckerö
Mona Alexandersson, Björkö
Olle Svensson, Öckerö
Tage Oskarsson, Öckerö
Dan Barrheden, Fotö
Lars Andersson, Fotö
Arne Hermansson, Hälsö
Anders Ryberg, V:a Frölunda
Erling Abrahamsson, Öckerö
Ragnar Olsson, Rörö

De nya medlemmarna hälsas välkomna!

Släktforskarnyheter på Biblioteket

Bouppteckningar:

- * En hel del utdrag ur bou i Arvid Eistrands pärm
- * Register över bou över Hisingens västra och östra härad samt över Inlands södra härad
- * Register över bou ang Öckerö och Torslanda socknar som finns på Göteborgs stadsmuseums depå placerat på Polstjärnegatan
- * Mikrokort över bou i Hisingens västra och östra härad. Kort över Inlands södra är på gång.

Övrigt

- * Pärm med internetadresser angående släktforskning
- * Pärmar med släktforskningsmaterial från Arvid Estrand och Lars-Erik Eriksson
- * Pärm med vigselregister över Inlands södra härad
- * Nya böcker: Morlanda hembygdsbok nr 4; Fyra gårdar i norra Bohuslän, m.m.

Inventarieförteckning

Förvaltare 2000-03-01 är Rolf Nilsson

<u>Objekt</u>	<u>Spec.</u>	<u>Finns</u>
Maskiner	Dator HP 486, 2 hårddiskar Skrivare HP 895	Förvaltaren Förvaltaren
<u>Böcker</u>	SSF årsbok 1992-Migration SSF årsbok 1993-Skurkar och vanligt folk SSF årsbok 1994-Arkivskatter SSF årsbok 1995-Framtiden, Ångermanland, Varia SSF årsbok 1996-Resor, Östergötland, Varia SSF 1992-Släkten 1 Forskarkatalog för Västergötland. 1992 Vem forskar var? V. Sv. Genealogiska förenings Släktforskarförteckning. 1989	Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Finns ej Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl.
<u>Skrifter m.m.</u>	Historik över Friherrliga ätten Hisinger Minnesblad efter L. O. A. Simson på Kåringön Om Brunnefjäll Timat vid tinget i Fågelåsbygden Gustav Karlsson: Två små öar i Bohuslän EB-nytt 1993 EB-nytt 1994 Angeläget Diskulogen Disketten Anropet Sukutiето Antavla. Start: Erik Olsson, Heden, Hönö Öckerö C1: Personregister Forskningsområden för medlemmarna Förstoringsglas, pennor, block m.m.	Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl. Skåp Öö bibl.
<u>Mikrokort</u>	Björlanda Harestad Hålda Jörlanda Klädesholmen Klövedal Kungålv Lundby Lycke Marstrand Morlanda Norum Romelanda Rönnäng Stala Stenkyrka Styrsö Tegneby Tuve Ytterby Öckerö: AI:1-11. Jordebok 1573-1574. Mtl-längder 1748, 1766, 1770. Bouppteckningar över V & Ö Hisingen och Inlands södra	Öö bibl. Förvaltaren Öö bibl.

Pärmar

Register över emigranter från Öckerö sn	Skåp Öö bibl.
Röd, Hönö: Husförhör m.m.	Skåp Öö bibl.
Mantalslängder av Henrik Karlsson	Skåp Öö bibl.
Gravstensinventering över Öckerö sn	Skåp Öö bibl.
Personalia Öckerö sn 1830-1860	Skåp Öö bibl.
Släktforskning!	Skåp Öö bibl.
Ortregister	Skåp Öö bibl.
ÖSSF protokoll	Skåp Öö bibl.
Om diverse släktforskning	Skåp Öö bibl.
Mtllängder Daniel F.	Öö bibl.
Mtllängder Daniel F.	Förvaltaren
Diverse längder Daniel F.	Öö bibl.
Diverse längder Daniel F.	Förvaltaren
Orustlängder	Öö bibl.
Register över bouppteckningar	Öö bibl.
Register över vigslar i Inlands södra härad	Öö bibl.
Pärm med internet-adresser	Öö bibl.
Pärm med material från Arvid Estrand	Öö bibl.
Dito Lars-Erik Eriksson	Öö bibl.
Mtl att rättas	Förvaltaren
Domb. Kopia	Förvaltaren
Öö kyrkogårdar	Öö bibl.
Öö C1 original lösblad	Förvaltaren
Öö C2 original lösblad	Förvaltaren
Öö C3 original lösblad	Förvaltaren

Tryckta alster

Öö C1 spiral	Förvaltaren
Öö C2 spiral	Förvaltaren
Öö C1 lösblad	Förvaltaren
Öö C2 lösblad	Förvaltaren
Öö C3 lösblad	Förvaltaren
Öö C1 foto lösblad	Förvaltaren
Öö C2 foto spiral	Förvaltaren
Öö C3 foto spiral	Förvaltaren
Öö C4 foto lösblad	Förvaltaren
Öö C1 spiral	Strandens bokhandel
Öö C2 spiral	Strandens bokhandel
Öö C3 spiral	Strandens bokhandel
Öö C3 lösblad	Strandens bokhandel
Öö C4 foto limmad	Strandens bokhandel

CD

Karl den Store (Nobility of the holy Roman Empire)	Förvaltaren
Emigranten	Förvaltaren
Historiska stadskartor	Förvaltaren
Nationell Arkivdatabas	Förvaltaren
Svenska orter	Förvaltaren
Svenskt Biografiskt Lexikon	Förvaltaren
Sveriges dödbok 1968-1996	Förvaltaren

Kontakta Rolf om ni vill låna något av materialet som finns hos förvaltaren.

Ett intressant domstolsprotokoll

Under mina forskningar runt släktnamnet Wadst, på min frus sida, påträffade jag på Landsarkivet i Göteborg följande:

Ansökan om Skiljobrev för Andreas Wadst 1842
 Prestebevis för Andreas Wadst:
 Drängen Andreas Wadst i Kärra är född den 4 Maii 1816, begångnar utan hinder H.H. Natvard. har med pigan Bengta Jönsdöter från nämnda ställe i Slättåkra Socken, med hwilken han nu emnar ingå äktenskap, sammanafat barn och är föröfrigt och oklandrad frägd. Pigan Christina Jönsdöter i Häshult likaledes i Slättåkra Socken, från hwilken han önskar skiljobrev, är född 1818, begångnar H.H. Natvard och förr oklandrad wandel;
 attesterar:
 Slättåkra presterg. den 7 Juni 1842 *Oläslig underskrift*

Avskrift av Skiljobrev för Anderas Wadst och Christina Jönsdöter
 Ink. den 22 Juni 1842 salib.den 29 ejusdem

Till Högvärdiga Domkapitlet i Göttheborg

Med stad af närlagde Häradsrätten i Halmstads Härad utslag af den 11 Dennes, får jag bifogane behörigt prestebevis, ödmjukeligen anhålla om *behörigt skiljobref för upplösning* satt af den *mellan mig och pigan Christina Jönsdöter* i Öfra Böket, förr i Häshult inom Slättåkra pastorat, påtängta äktenskapsförbindelsen Kärra den 7 Juni 1842
Andreas Wadst

Utdrag från Domboken vid Lagtima Sommaringet med Halmstads Härad i Qvibille år 1842 den 6 Maj No. 27.
 Till förevarande Ting, hade ågått stämningar,
Den ena, så lydande,
 "På begäran af Pigan Christina Jönsdöter i Häshult varder Drängen Andreas Wast i Kärra härmed kallad och stämt till Halmstad Härad in stundande Lagtima Sommar Ting, som tager sin början i Qvibille den Tredje /3dje/ nästkommande maj, med påstående af Käranden, att *Svaranden som i flera år, både skriftligen och mundeligen förklarar sin oryggeliga vilja, vara att med Christina Jönsdöter inga äktenskap, måtte dertill varda dömd, enligt 3dje kapitlet 5§ Giftmålsbalken, samt att den fästning till äktenskap, som Svaranden sedanmera ingått med Pigan Bengta Jönsdöter i Kärra var den upphäfvnen och ogiltig förklarad.* Förbehållande sig Käranden öppen talan i målet, samt att med vitnen, som blifa serskilt kallade, jämte andra bevis, och att Rättegångskostnad henne tillkännes".

Stämningen hörsammas vid laga påföljd, Halmstad den 17 Mars 1842.

Efter Herr Dom hafvan den uppdrag J. Motander.

Den Andra, tecknad å ansökan så lydande:

Med anledning af en från Pigan Christina Jönsdöter i Häshult mig tillsänd stämning, för Svarmål afgifande vid Halmstads Härads nästa Laga Ting i Qvibille den 3dje i nästa May månad -föranlåter jag anhålla att bemälta Piga måtte varda vise versa logstämd, för att gemäla mina

följande påstående, den jag till en början som svar i hufvudstämningen yrkar:

1a Att det mellan mig och Hufvudkäranden för öfver fyra år sedan inträffade och af henne omstämde lösliga äktenskap samtal, *såsom icke utgörande verkligt äktenskap aflat eller förbindelse, af mig å ena och henne samt hennes fader såsom rätten Giftoman å andra sidan, och icke eller blifvit till sin lageligen ståndaktighet befästadt med lagligt trolofning* på sätt och i den ordning som lagen i 3 Capitlet 18 § Giftmålsbalken bjuder måtte den före *ogildt förklaradt* och utan all kraft och verkande påföljd ansedt aldri synnreligast som hufvudkärande sedan aldrig visat kan att hufvudkärand fader dertill samtycke lemnat, utan tvärtom vill jag vid vitne styrka det han vill å til sig, att sådant aldrig skulle gå i fullbordan.

2a Att då jag med vitne tror mig kunna ådaglägga det hufvudkäranden, mig då ovetande hvad jag seder mera kännit i erfarenhet af, såväl före som under samt efter våre samtal om omstämde äktenskapet, haft, ej allenäst enskildt förtrolighet undgångne, utan äfven oloflige sängelag ju torde hända rättsligt umgänge med andre mandpersonen, *så måtte hennes Käromål helt och hållet ogillas* och hufvudkärande skyldig för klarar gälda mig ersättning såväl för min tungan resa från min gift i Malmö och åter, vållad af denna Rättegång, utan och förhindra i lysning och vigsel med min nuvarande fästequinna jämte stämmingskostnad, Tingsresa och Domelösen efter den stämmingsräkning jag anhåller få till Domstolen ingifvna, jämte föbehåll af all vidare behöfvlig talan i detta mål.- Som vitne anhålles någe blifva stämde Undantagsmannen Anders Persson, Pigan Benedikte Pettersdöter i Häshult, Torparen Sven Persson å Ringeault, Hustrun Petronella Andersdöter i Härbråstastigen, Drängen Johannes Christoffersson i Öfra Böke och Pigan Maria Bengtsdöter derstädes, Åboen Andrias Andersson och hans Hustru Agneta Bengtsdöter i Bredhult, Skomakare Lärlingen Anders Berg, alla i Slättåkra Socken, Drängen Per Bengtsson i Skogsgård samt Pigan Johanna Johansdöter i Folkestad i Rävinge Socken.
 Kjerra den 11 April 1842
Andreas Wadst

Parterna Inställde sig personligen, hufvudkäranden biträdde af Herr Landsfiskalen Motander.- Lägermålet af Christina Persdöter förnekades. Parterna begärde och erhöillo rådande till förlikning.- No. 32. Uti del, denna dag den 27 förehafvde mål anmälle Parterne Christina Jönsdöter nu beträdd af Johannes Svensson i Häshult, att någon förlikning ej kunnat träffas.- *Wittnen ojäfvade, aflade Ed, varnades hördes särskildt och berättade:*

1e. *Nils Bengtsson* att han ej känner något i saken.
 Uppläst o vidkändt

2e. *Petronella Andersdöter* att, vid ett tillfälle för omkring fyra år sedan velat hört Christina Jönsdöter fadern Jöns Andersson Ge kärandes frånvaro, fälla den utlåtelse; "Andreas Wadst önske i tilfälle att gifta sig med min döter, och, *om jag rår skall det aldrig någon sin blifva fullbordat*"
 Uppläst o vidkändt.

3e. Bengt Andersson: att han ej kan lämna någon upplysning i saken.- Uppläst o vidkänt.

4e. Anders Persson: att han flerfaldiga gånger under loppet af 3-års tid, *hört Christinas fader Jöns Andersson yttra sin missbelåtelse med det ifrågavarande ägtenskapesaftalet.* -
Uppläst o vidkänt.

5e. Benedikta Petersdotter: att på ett slottersöke i Bohult, för tre år sedan huvudkärande och en frånvarande dräng samt vitnena Maria Bengtsdotter, Andreas Andersson, och Agneta Bengtsdotter, *efter arbetets slut lagt sig att hvila på logen alla avkläde och Christina närmast intill Drängen:* att Christinas Svåger Jöns Nilsson i Övfre Böke, då de på tillsägelse ej velat uppstiga för att deltaga i dansnöjet, yttrat, till Christina och Agneta, hvilken sistnämnda då redan börjat underhandla med Andreas Andersson om äktenskap "*Fy för sådana fäästmoer.*"
Uppläst o vidkänt.

6e. Sven Persson: att under loppet af de sist förflutne fem åren, vitnet *flera gånger hört Christinas fader yttra missbelåtenhet med den ifrågavarande ägdenskaps förbindelsen.*-
Uppläst och vidkänt

7e. Johannes Christoffersson: att han ej känner något i saken.-
Uppläst o vidkänt

8e. Andreas Andersson lika med femte vitnet utom det att Andreas icke hört Jöns Nilssons utlåtelse, hvaremot vitnet sett *Christina och Drängen omfamna hvarandra, under det de legat på logen.*-
Uppläst o vidkänt

9e. Anders Berg: att på ett dansnöje i öfre Böke hösten 1838, några af ungdomen, efter dansnöjet slut, *lagt sig o afklädde att hvila i en foderlada, hvar vid Christina och den omvitnade frånvarande Drängen tagit plats brevid hvar annan, men Andreas Wadst bevistade icke detta dansnöje.*-
Uppläst o vidkänt.

10e. Per Bengtsson: att vid det af Andreas Berg omtalade dansnöjet Per Bengtsson och Christinas syster om natten legat närmast *intill Christina och den omnämnde Drängen,* Hvaremot den öfriga ungdomen legat längre bort i ladan. Sägande Per Bengtsson sig hafva tydligen förmärkt, att *Christina och den omnämnde Drängen vid berörda tillfälle med hvarannan plägat köttsligt umgänge.*-
Uppläst o vidkänt.

Vitnet tillade, att Christina, vid ett annat tillfälle samma år, *legat brdvid en annan dräng i Säng å Sembs mälla:* att de begge varit påklädda och att vitnets syster legat i samma säng, äfven oafklädd, medan de väntat på mäld..-

11e. Johanna Johansdotter: att vid ett tillfälle för tre år sedan, vitnet hört Christinas fader fälla den utlåtelse:

alldrig skall min dotter få taga Andreas Wadst till äkta så länge jag lefver.-

Uppläst o vidkänt.

Femte och åttonde vitnena instämde deruti att Andreas Wadst icke varit närvarande vid det tillfälle hvarom de vitnat.- Christina Jönsdotter ville icke vitsorda tionde vitnes målet.-

Från de uteblifna vitnena inlemnades att efter så lydande:

"Såsom jag undertecknade är kallad att aflägga vitnesmål emellan Andreas Wadst och Pigan Christina Jönsdotter så kan jag icke det ringaste annat att vitna än att i förliden sommar två år sedan i ett höstgille i Bohult så såg både jag och min nuvarande man ofvanämnda *Christina ligga i famn med en Dräng vi namn Christin Johansson; Detta allt kan jag med liflig Edstyrka.*

Bredhult den 6 maji 1842.-

Neta Bengtsdotter med hand om pennan, bevitnas af *Sven Persson* på Kringelhult, *Johannis Christensson* på Öfre Böke, båda med hand på pennan"

"Som jag undertecknad ej förmår utgöra mitt vitnesmål muntligt för min sjukdom skull; allt så vill jag med skriftenligt betyg uderrätta hvad jag i målet känner, att bemälte *Christian Johansson och Christina Jönsdotter låg till sammans uti en lada i fodret,* annat känner jag visat intet i detta mål. *Maria Bengtsdotter* i Öfre Böke.

Som närvarande vitne intygar att så är, både med hennes sjukdom och hennes vitnesmål, som hon för aftalat hafer; bestyrkes af närvarande *Petter Berg* Öfre Böke, *Jöns Nilsson* Öfre Böke själf hållit pennan:-

Såsom jag undertecknade är kallad att infinna mig i Qvibille för att införena Höglefe Häradsrätten aflägge vitnesmål emellan Andreas Wadst och Pigan Christina, så kan jag icke det ringaste att vitna annat än förleden jul 2 år sedan var jag en afton hos min måg på skogstugan *också Andreas buden med och så afskickade han bud efter Christina* och hon var der en tid på natten och under hela tiden *vardet ovanligt väl med nämnde Andreas och Christina* och när hon skulle gå hem lånade han min mågs Stöflar och skulle följa henne hem, men huru långt kan jag icke säja. Detta kan jag med liflig Ed styrka
Häshult den 6 Maji 1842 *Bengta Persdotter* med hand på pennan"

Parterna åsänjades på detta sätt, att ägtenskapsförbindelsen upphäves, att en hvar behållen de gåfvor han fått, samt att ersättningen till vitnen hvilka fodrade Elfa Riksdaler Riksgäldsfodran half versas
Uppläst o Vidkänt.

Utslag

Aflagdt den 11 juni 1842

No 199 Då emellan *Parterna, något häfdande beviseligen icke ägt rum; Så enligt 4 Capitlet 48° Giftmålsbalken, stadfästes den ingångna föreningen med förklaring, att Parterna böra anmäla sig had Dom Capitlet att derstädes skiljobrev undfå.- Som ofvan*

På häradsrättens vägnar: *D. Fehman*

Insänt av: Claes-Göran Sörensson

Livet i finnskogarna

Av Helge Svensson

Under många år har jag forskat efter min släkt i finnbygderna i Västmanland-Dalarna. Detta har givit till resultat att jag har kunnat fastställa min mors härkomst mycket långt tillbaka, generation för generation ända tills de första finska bosättarna som slog sig ner runt den sjö där hon växte upp. Under de gångna åren har jag också träffat släktingar som jag tidigare inte hade en aning om fanns till. Eftersom jag varje år besöker platsen där min mor föddes och samtidigt hälsar på mina kusiner däromkring så kan jag undan för undan komplettera det material jag tidigare har.

Min mor föddes vid en liten sjö som hette *Mången* och som ligger i nordvästra hörnet av Västmanland strax invid gränsen mot södra Dalarna. Vattennivån har höjts, men vid lågvatten kan man se de gamla husgrunderna. Historien om denna sjö och torpen däromkring skiljer sig kanske inte så mycket från andra finnbygder i landet. Vad som däremot skiljer sig är att det finns en mycket noggrann forskning gjord om *Mången*, som byn runt sjön kallas. Först kan nämnas en doktorsavhandling gjord av en präst, Per Jonsson i Landskrona, som också har sina rötter i *Mången*. Den handlar inte bara om släktforskning utan mera om hur folk levde, deras möjligheter att överleva, kyrkans undervisning, hur rätten att äga den mark de odlade togs ifrån dem o.s.v. Vidare finns det en tidskrift som ges ut ett par gånger om året, "Finnmarken förr och nu", varifrån jag också har fått värdefullt material. Det finns alltså utöver vad man hittar i kyrkböcker och mantalslängder andra källor att söka i. I denna artikel går bara att göra en sammanfattning av de resultat jag kommit fram till.

De första bosättarna

De första finnarna bör ha kommit till *Mången* i början av 1600-talet. Finnarna som då slog sig ner här behövde inte betala skatt de första sex åren. Dåtidens invandring av finnar kan inte jämföras med vår tids invandrare. Finland var då en del av Sverige och de finnar som då flyttade hit behövde inte passera någon gräns. Språket var förmodligen till mitten av 1700-talet finska. Det finns gott om finska namn på t.ex. berg och sjöar i finnbygderna. Palahöjden, Pikoberget, Peckaberget, Rackamossen, Mockan för att nämna några. Från Dan Anderssons dikter finner vi namn som Paiso, Paljaka, Luossa, Kestina, platser som ligger nära *Mången*. Även personnamn som härstammar från den tidens invandrare lever fortfarande kvar.

På en karta från 1696 kan man se att det finns två bosättningar vid sjön, en på västra och en på östra sidan. Bebyggelsen väster om sjön är **Matts Mattssons**, 1658-1713 och öster om sjön **Lars Olssons**, 1665-1738. Matts Mattssons far hette *Matts Jakobsson*, en person som det finns anledning återkomma till. Detsamma gäller Lars Olsson. Från denna tid och fram till förra seklets början finns brukarna av de olika torpen, som vid sekelskiftet 1800-1900 var ca 20 stycken, dokumenterade och ägarna till varje torp angivna år från år.

Vad som hände i *Mången*, liksom i andra byar, var att de områden och den mark torparna brukade framtogs dem. Den arvsrätt de tidigare trodde sig ha haft gällde inte längre. *Hällefors silververk* kunde nämligen uppvisa ett *kungligt donationsbrev* från 1686 där det framgick att *Hälleforsverket* ägde och kunde disponera marken efter eget gottfinnande. Till *Hällefors silverbergsting* 1790 hade direktören för *Hälleforsverket* låtit instämma *Pål Hindersson* (1735-1809), som vid den tiden hade det torp som låg öster om sjön, och som hade gått i arv från den förste ägaren Lars Olsson. Bergtingsrättens dom innebar att *Pål Hindersson* fick lämna ifrån sig sin jord (*Pål Hindersson* var min mormors mormors farfar).

Pål Hindersson fick stanna kvar i sitt torp, men fick börja göra dagsverken för *Hällefors silververk*. Han fick också behålla "röjse-rätten", d.v.s. rätten att själva odla marken, hålla sig med husdjur etc. Men *Hälleforsverket* skulle "efter prövning och laga värdering njuta *ersättning* för röjse och uppodling". Vad de nu ägde och kunde lämna efter sig var röjse-rätten, men inte marken. De dagsverken som skulle utföras på den tiden bestod ofta av skogsarbete och kolning av milor. Det var ett tungt arbete som krävde stor skicklighet som torparen inte ensam kunde klara utan där han fick ha hjälp. Ofta var det hustru, barn och pigor som fick rycka in. Träkolet som framställdes och levererades till de närliggande bruken var en nödvändighet för framställning av järn och silver.

200 år senare

Min mor, som hette *Signe*, föddes 1901 i ett av torpen i *Mången* kallat Danielsstället. Torpets namn kommer efter hennes morfar som hette *Daniel Olsson* (1828-1910) och gift med *Anna Jansdotter* (1832-1907). Hit hade dom kommit i slutet på 90-talet från ett annat större torp i södra delen av sjön, *Heden*, ett torp som *Daniel* tillträdde när han gifte sig med *Anna* 1854. De markområden han hade att bruka där var ganska stora, och man får väl förmoda att han inte längre orkade med, särskilt som de flesta av de *elva* barnen, alla födda i *Mången*, nu var utflugna. Från husförhörlängderna ser man att dom nästan alla lämnade hemmet vid 17 års ålder för att ta arbete på annat håll, pojkar som drängar och flickorna som pigor. Att alla barnen kom upp i vuxen ålder är anmärkningsvärt eftersom barnadödligheten var hög. Det kan ju tyda på att tillgången på mat varit ganska god trots stor familj. De flesta barnen gifte sig och flyttade från orten. De fick också många barn, *Daniel* och *Anna* fick över 50 barnbarn. Men många dog i tidig ålder. Lungsoten skördade många offer.

Daniel var en av många torpare som fick göra dagsverken för de närliggande bruken *Karlsdal*, *Sävenfors*, *Silken* o.s.v. Hans huvudsakliga syssla var skogsarbete, t.ex. timmerhugning, milved, bloss, kastvved, kolbottnar, trämasseved etc. Men i hans arbetsuppgifter ingick också andra sysslor såsom rödfärgning och reparationer av byggnader, vägunderhåll mm. Detta får man fram ur *Hällefors bruks*

avräkningsböcker som finns bevarade i deras arkiv i Forshaga. Här ser man också hans inkomst som var mycket varierande. I dessa böcker kan man också se hans uttag från bruksmagasinet. Mest var det spannmål, som han tydligen inte själv kunde odla i tillräcklig mängd. Men det var också mycket annat. Mest sådant som behövdes för livets nödtorft såsom ärter, torrfisk, sill, saltvaror, liar, hö och halm, tobak, medikamenter o.s.v. Att vid dåliga tider och vid nödår kunna ta ut varor och material från bruksmagasinet får kanske anses vara en viss trygghet för familjen. Dessa varor skulle visserligen betalas, men den skuld han eventuellt hade vid årets slut var aldrig större än han klarade av att komma på plussidan igen. Daniel finns med i avräkningsböckerna till 1895, alltså det år han fyllde 67 år.

Något bör kanske nämnas om min mors skolgång. Det fanns en skola i Mången på östra sidan sjön som emellertid lades ned på 1890-talet. Där hade en lärare som hette Tillman verkat i över 30 år. Omkring sekelskiftet byggdes en ny skola i Loxhöjden, en plats några kilometer fågelvägen öster om Mången. Där fick de barn som bodde öster om sjön börja. Skolhuset finns fortfarande kvar men användes till annat. Signe började småskolan då hon var sju år. Det blev över en halv mil var väg att gå genom skogen. Hon har berättat att hon alltid gick och tittade efter ett lämpligt träd att klättra upp i om det skulle komma någon älg. I examenskatalogen från 1908 ser man att hon det året gått i skolan 76 dagar, sjuk två, fått lov sex, och varit borta utan lov en dag.

Efter tre år fick hon börja i folkskolan. Där gick hon i fyra år då hon slutade. Sista året, vårterminen 1914, var hon borta sammanlagt 18 dagar utan lov och fem dagar var hon sjuk. Hon var också borta två dagar i ”brist på kläder och skor.”

1907 dör Anna och 1910 Daniel. Kvar i torpet fanns nu Signes mor Augusta med tre barn samt Augustas bror Johan. Innan Augusta dör 1918 i tuberkulos har barnen flyttat hemifrån. Signe flyttade först till Vansbro och senare till olika platser för att slutligen hamna i Göteborg där hon gifte sig 1925..

Personer jag mött

Under de år jag har forskat i släkten har jag gjort många trevliga bekantskaper, många gånger av rena tillfälligheter. En gång då jag sökte efter *Daniel Olssons* födelseplats i Nitten, fick jag tips av en man vid vägkanten vart jag skulle vända mig. Den man han menade bodde i en avlägsen stuga ett stycke bort. Där träffade jag Olle och hans hustru. Olle hade bott i Nitten sedan länge. Han var mycket tillmötesgående, som nästan alla är när man frågar om gångna tider. Han visade mig runt på platsen. Liten till växten med en dolk hängande bak i byxlinningen var han trots hög ålder mycket rörlig. Det var svårt att hålla jämna steg med honom. Han visade mig resterna efter de gamla finntorpen som legat där. Efteråt inne i stugan hade vi en trevlig pratstund. Det visade sig då att han mycket väl kände till min mors släkt. Han visste också att jag hade en släkting som bodde ett par kilometer längre in i skogen. Det visade sig vara en kusin till min mor, *Hildur i Rifallet*, som jag

senare haft mycket kontakt med. Vem var då *Olle*? Han var en äldre bror till författaren Nils *Parling*, som skrivit många böcker som ofta handlat om folket i bygden. Nils Parling är fortfarande aktiv och varje sommar anordnas ”Parlingdagen” i Strömsdal då ett pris delas ut till någon sångare, författare eller en person som på något sätt gjort sig förtjänt av priset. Jag missar sällan denna dag.

Gubben i stugan

Hildur i Rifallet är också en något annorlunda person. Efter att för några år sedan ha blivit änka, bor hon fortfarande ensam kvar på gården i Rifallet. Det är en gammal by som liksom så många andra byar i finnbygderna numera är nästan helt avfolkad. Genom Hildur kom jag i kontakt med Ragnar Fredriksson, en välkänd profil i södra Dalarna. Han bor i gården Kestina, några kilometer från Hildur, helt ensam utan närmare grannar. Han gjorde sig vida känd efter en TV-inspelning om honom och hur han levde i sin stuga. Filmen har visats flera gånger, även utomlands. Det visade sig efter lite letande i kyrkböckerna att hans mammas halvsyster Astrid Sund, som vi även besökte, var min mammas kusin. Så kan det bli. Sedan dess besöker jag Ragnar var gång jag är i trakten och talar ofta med honom i telefon. Han har nu blivit sådan kändis att det ibland kommer turistbussar till hans stuga. Ragnar fyllde 80 år i höstas. Då blev han tyvärr sjuk och vid kalaset i Ludvika, anordnat av kommun, fick systemen Signe rycka in.

Det visade sig också att Ragnars farfars mor Kristina Andersdotter var *Dan Anderssons* faster. I en av *Dan Anderssons* bidrag i Svenska Turistföreningens Årsskrift från 1918 berättar han, hur han 1911 vid ett av sina besök på Kestina vid höbärgningen, var med och körde Ragnars farfars far Karl-Ludvigs stoft på ”en slep mittals över skogarna fram till kyrks.” *Dan Anderssons* far föddes i ”Bränntjärnstorpet,” som ligger någon kilometer från Ragnars hem.

Det är inte utan att man får en alldeles särskild känsla när man besöker Kestina. Ragnar är som man föreställer sig honom i filmen, lugn och gästvänlig. Under sitt verksamma liv var han skogshuggare. Han bjuder gärna på hembakta bullar som han fått från Hildur som skickat dom med postbilen. Han har numera dålig syn men får hjälp med vedhuggning och andra grövre göromål av släktingar och vänner, och det har han många.

Matts Jacobsson (1635-1681)

Vid Grythytte sommaring 1666 förklarade sig *Matts Jacobsson Muhoine* (det finska släktnamnet) ”vilja upptaga Mången, som en lång tid legat öde”. Landshövdingen gav honom därvid rätt att ”njuta de ägor både i lands och strand, som till be:te torp legat hava”.

Han fick snart bekymmer med sina grannar som han anklagade för att ha bränt upp ett hus på en holme i sjön. Han blev snart själv anklagad för en rad stölder, slagsmål, rymning från knektjänst, stulit 200 daler kopparmynt från sin halvbror samt medverkat till trolldom. I Filipstad skulle han ha skurit ned en hängd tjuv och behållit repet som denne hängt i, rep av hängda

ansågs ha en särskild kraft som trollmedel. När gevaldigern senare skulle häkta honom skulle Matts skjuta honom men geväret klickade. Han står antecknad som ”skogslöpare” 1678-1681.

Han hamnade emellertid inför tinget i Grythyttan 1781 och fick stå till svars för sina handlingar. Han dömdes där av häradsrätten ”sig självom till straff och androm ogudaktigom till sky och varnagel till gren och galge efter Sveriges lag och straffordningen”.

Efter att ha läst denna förskräckliga historia kunde jag inte motstå frestelsen att besöka en av Grythyttans avrättningsplatser som fortfarande finns spår efter. Platsen är belägen nära vägen mellan Hällefors och Grythyttan, ganska gömd i snårskog och svår att hitta. På berghällarna där finns inristat många namn och årtal efter avrättade samt en del andra figurer t.ex en kyrka och ett solur. Utrustad med en påse mjöl och en liten borste samt kamera fick jag letat rätt på platsen. Genom att strö mjöl på ristningarna och försiktigt borsta så blev tecknen tydligare och gick att fotografera. Under mitt arbete där tyckte jag mig allt tydligare höra rop och kvidanden varför jag avslutade fotograferingen och skyndsamt lämnade platsen. Något som påminde om Matts Jakobssons avrättning hittade jag dock inte.

Straffrättshistorik

Dödsstraff verkställdes genom bålet, galgen eller svärdet. Mördare bestraffades nästan alltid med döden. För barnamord (vilket förekom ofta) dömdes ibland bägge föräldrarna. För misshandel med dödlig utgång dömdes ibland dödsstraff, med eller utan benådning och ibland endast böter, dessa var oftast låga.

För stöld dömdes man efter det tillgripnas värde och om den dömd gripits på bar gärning eller ej. Om stölden varit uppenbar skulle tjuven hängas, i annat fall böta 40 mark. Om värdet på det stulna var lågt kunde man bli dömd till hudstrykning eller avhuggning av handen. Första och andragångstjuvar dömdes till böter, tre gånger det stulnas belopp. Fanns inget att betala med dömdes gärningsmannen till att slås i järn, straffarbete eller att löpa gatlopp. Dömdes man till ett gatlopp, fanns chansen att man kunde klara sig, men blev man dömd till två gatlopp, var man så att säga ”dödsdömd.” Efter väggkanten stod folk med käppar och andra tillhyggen, och det var fullt tillåtet att slå de dömda tills de stupade....För tredjegångstjuveri dömdes oftast till döden, liksom för tvegifte. För tidelag dömdes till döden genom att brännas på bål liksom för hor, men fr.o.m. 1653 infördes bötesbelopp vid enkelt hor, 80 mark för gift man, 40 mark för ogift.

Utdrag ur bödelstaxa från 1736.

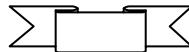
För halshuggning 5 daler

Rådbråkande och halshuggning samt parterande och steglande på två eller flera pålar 15 daler

Upphängande i galge 8 daler

Handens avhuggande 2 daler

Tungans avskärande 5 daler o.s.v. o.s.v.

Lars Olsson (1665-1738)

Den ovan omtalade Matts Jakobsson hade fyra barn, som uppnådde vuxen ålder, Matts, Erik, Gösta och Anna.

Erik gick i faderns fotspår och förekom ofta i domböckerna. Han hade samlat så mycket på sig att han blev dömd till döden 1688. Det gick dock inte i verkställighet utan han fick i stället avtjäna straff på Marstrands fästning. Efter avtjänat straff kom han tillbaka till Mången. Då hade hans syster Anna gift sig med Lars Olsson, av släkten Puuroinen, och de hade då torpet på Mångens östra sida. Det var ständiga stridigheter mellan Lars Olsson och Erik Mattson. Lars Olsson hade också blivit hotad till livet av Erik som ansåg sig vara utträngd från hemmanet. Så i juli 1705 inträffade en dramatisk händelse då Erik miste sitt liv. Vid solnedgången var Lars

Olsson tillsammans med hustrun och sina två döttrar vid sjöstranden och slog hö. De såg då hur Erik kom roende i sin ekstock från västra sidan sjön där han bodde. Lars såg honom inte förrän han var alldeles inpå honom. Han träffades i huvudet av Eriks åra. Erik böjde sig ner efter sin bössa men innan han hann få ut den ur hölstret så hade Lars fått tag i sitt gevär. Han sköt och träffade Erik i livet. Eriks bror Gösta, som varit vittne till händelsen, rodde tillsammans med en av Lars döttrar med Erik tillbaka till hemmet. Nästa dag avled Erik i svåra plågor. Lars Olsson blev frikänd i rätten, då han ansågs ha ”detta dråp gjort trängder och av rätta livsnöd”. Vid vintertinget 1706 berättade Eriks bror Gösta under vittnesed vad som hade hänt..

Ett av Kyrkoherde Tegnanders Liktal

Anna Ericsson
Björkö Sörgård
f. 1772
d. 1832-01-07

Far: Erik Andersson
Mor: Annica Christopersdotter
Bottna Socken, Qville Pastorat

Aflidna hustrun Anna från Björkö Sörgård föddes år 1772 på Skärholmen i Bottna Socken af Qville Pastorat. Föräldrarna voro Eric Andersson och Annica Christopersdotter, vilka från henne dödde i hennes 9-åriga ålder . Då emottogs hon af hennes farbroder, som henne vidare uppfostrade och efter 16 års tid var hon ½ år hos en broder i Skåne hvarifrån hon återvände hemåt, och vidare begaf sig hit nemligen till Björkö i tjenst. När hon på det stället hade tillbringat en liten tid så trädde hon i äktenskap med dåvarande ungarlen och numera i sorgen efterlefande mannen Henrik Olsson i Björkö Sörgård Giftemålet skedde för 25 år tillbaka och är välsignadt med 4 barn 2 gossar och 2 flickor, hwaraf ena dottern död är. I födelsebygden gick nu ifrågavarande aflidna för första gången till Herrens heliga nattvard. Med nådemedlens bruk alltsedan har hon förenat en anständig Vandel. Atminstone känner jag icke annat än att hon alltjemt varit en god maka , bra moder och en rättsinnad mänska. Under hennes vistelse såväl i norr som här i söder har hon beständigt haft god helsa ända tills för 7 år sedan då hennes tungbrösthets begynte och har bröstsjukdomen från den tiden mer och mer tilltagit - lades för allo ner vid sistlidne husförhørs dagarne och dog en stilla död på den 6te dagen i detta året, när hon upnått en ålder af öfver 59 år och då barnahjertat visst önskade att hennes lifstrådar skulle ännu längre utdragits i mån af längden på den moderliga huldheten

Sofve hon nu i frid

Efterlysningar

Vi efterlyser efterlysningar!
Har du någon eller något du söker
som du inte kan hitta
Hör av dig hit!
Någon annan kanske kan hjälpa dig

OBS! Manusstopp till nästa medlemstidning: 31 augusti